

Forslag til Viborg Kommunes høringssvar til statslige vandområdeplaner for planperioden 2015-2021 med tilhørende bekendtgørelser

Naturstyrelsen har sendt udkast til statslige vandområdeplaner 2015-2021 med tilhørende bekendtgørelser og miljøvurderinger i 6 måneders offentlig høring frem til 23. juni 2015.

Viborg Kommune sender hermed sine bemærkninger til udkast til:

- Bekendtgørelse om miljømål
- Bekendtgørelse om indsatsprogrammer
- Vandområdeplan 2015-2021 for Vandområdedistrikt Jylland – Fyn

Bemærkninger til konkrete stedspecifikke elementer er givet via Naturstyrelsens MiljøGIS-kort.

For de givne bemærkninger til vandområdeplanen forudsættes indholdet i de to bekendtgørelser konsekvensrettet, hvis bemærkningerne berører indholdet i bekendtgørelserne.

Bemærkninger

1. Udkast til bekendtgørelse om miljømål

Bekendtgørelsens bilag 1 er et langt og vanskeligt overskueligt dokument. I tabellen over miljømål for vandløbsforekomster mangler vandløbsnavn i nogle tilfælde og i andre tilfælde er ikke alle tilgrænsende kommuner angivet i tabellen. Da bekendtgørelsen er det juridiske grundlag for de fastlagte miljømål, er det nødvendigt at data er tilstrækkelig kvalitetssikret.

- Viborg Kommune finder, at bekendtgørelsens bilag 1 skal kvalitetssikres yderligere, så der er overensstemmelse med MiljøGis og med de faktiske forhold.

2. Udkast til bekendtgørelse om indsatsprogrammer

Bekendtgørelsens bilag 1 er et langt og vanskeligt overskueligt dokument. I tabellen som angiver indsatser for vandløbsrestaureringer m.v. mangler vandløbsnavn i nogle tilfælde. I andre tilfælde er ikke alle tilgrænsende kommuner angivet i tabellen. Da bekendtgørelsen er det juridiske grundlag for de fastlagte miljømål, er det nødvendigt at data er tilstrækkelig kvalitetssikret.

- Viborg Kommune finder, at bekendtgørelsens bilag 1 skal kvalitetssikres yderligere, så der er overensstemmelse med MiljøGis og med de faktiske forhold.

3. Udkast til Vandområdeplan for vandområdedistrikt Jylland – Fyn

3.1. Overordnede bemærkninger

Viborg Kommune opfordrer til en balanceret vandmiljøindsats, der har fokus på at undgå yderligere forpligtelser og økonomiske byrder for kommuner og erhvervsliv, herunder landbrug.

Landbrugserhvervet er et betydeligt og vigtigt erhverv i Viborg Kommune. Viborg Kommune finder det vigtigt, at tiltag i medfør af vandområdeplan 2015-2021 har fokus på at fastholde landbrugserhvervets muligheder.

Vandområdeplanen er udarbejdet på vandområdedistriktsniveau og ikke på hovedvandoplandsniveau som

det var tilfældet med første generation af vandplanerne. Vandområdeplanen fremstår overskuelig og giver overblik på vandområdedistriktsniveau. Til gengæld er det på grund af den overordnede planstruktur vanskeligt at forholde sig til planens konsekvenser på hovedoplads- og kommuneniveau.

For en lang række vandområder, især søer, hvor målsætningen ikke er opfyldt, er der ikke foreslået en indsats.

- Viborg Kommune savner en redegørelse for, hvordan målsætningen nås for vandområder hvor der ikke er foreslået en indsats, inden udgangen af tredje vandplanperiode.

På landsplan er det beregnede indsatsbehov opgjort til ca. 7.800 tons kvælstof. Planen foreslår kun indsatser svarende til en reduktion af kvælstoftilførslen på ca. 1.600 tons. I forhold til resterende behov på ca. 6.200 tons igangsættes et tværministerielt udvalgsarbejde, der i 2015 skal arbejde med udvikling af konkrete modeller for målrettet regulering. Offentligheden har dermed ikke mulighed for at give bemærkninger til de senere foreslåede indsatser.

- Viborg Kommune anbefaler en ny høring for kvælstofindsatsen, når forslagene fra det tværministerielle udvalg foreligger.

3.2 Økonomi

Det fremgår af planen, at de samlede kommunaløkonomiske konsekvenser af vandområdeplanerne 2015-2021 drøftes med KL i 2015.

- Viborg Kommune forudsætter, at kommunernes arbejde med realisering af indsatser i medfør af vandområdeplanen kan gennemføres med fuld økonomisk kompensation for både de administrative og de anlægsmæssige omkostninger.

3.3 Kvalitet af overvågningsdata m.v.

Ud fra erfaringerne fra første vandplanperiode og i forbindelse med udarbejdelse af forslag til fysiske vandløbsindsatser i anden vandplanperiode forekommer der at være behov for at staten optimerer indsamling og kvalitetssikring af data. Det gælder især data for søer og data om fisk og vandplanter i vandløb.

- Viborg Kommune finder, at statens overvågning skal være så detaljeret at den giver et retvisende billede af vandområdernes tilstand og støtter op om den indsats, der skal gennemføres. Kommunen finder desuden, at der bør implementeres effektovervågning af tiltag i medfør af vandplanerne, herunder også for at dokumentere effekten af virkemidler.

3.4 Retningslinjer fra første generation af vandplanerne

Første generation af vandplanerne indeholder en række retningslinjer i form af regulerende bestemmelser. Retningslinjerne har bindende virkning for myndigheders planlægning og administration. Retningslinjerne indgår ikke i udkast til vandområdeplan. Enkelte af retningslinjerne indgår i udkast til bekendtgørelse om indsatsprogrammer. Derudover har Viborg Kommune forestået det sådan, at nogle retningslinjer vil blive overført til statslige vejledninger, mens andre helt forsvinder.

At retningslinjerne ikke indgår, giver umiddelbart et større råderum for kommunerne, men medfører også en risiko for ringere beskyttelse af vandforekomsterne samt uensartet administration imellem kommuner, hvilket er u hensigtsmæssigt for borgere, virksomheder og miljø.

- Viborg Kommune savner en begrundelse for, hvorfor retningslinjerne ikke længere er medtaget, samt en vurdering af, hvilke administrationsværktøjer der tænkes at erstatte dem.

3.5 Vandområder der ikke er specifikt målsatte

Vandområdeplanen bør indeholde en tydelig beskrivelse af, hvordan vandområder, der ikke er specifikt målsatte, administreres. Dette vil bidrage til en hurtigere sagsbehandling af relevante forhold og bidrage til en ensartet sagsbehandling kommuner og andre myndigheder imellem.

Det opleves ikke fyldestgørende at vandområdeplanen blot henviser til sektorlovgivningen.

- Viborg Kommune foreslår, at vandområdeplanerne skal indeholde en beskrivelse af generelle retningslinjer for hensyn ved administration af vandområder der ikke er specifikt målsat i vandområdeplanen.

3.6 Virkemidler

I forhold til første vandplanperiode er det positivt at virkemiddelkataloget for fysiske vandløbsindsatser er blevet udvidet med flere muligheder, som både kan bidrage til større omkostningseffektivitet og effekt af indsatsen.

- Som Viborg Kommune allerede tilkendegav i 2014 i forbindelse med godkendelse af forslag til vandløbsindsatser, foreslår Viborg Kommune, at der i virkemiddelkataloget indarbejdes mulighed for øget vandløbsvedligeholdelse.

3.7 Frivillighed

Det fremgår af høringsmaterialet (BEK om indsatsprogrammer), at foranstaltninger der finansieres med midler fra EU's landdistriktsprogram, alene skal gennemføres, hvis samtlige berørte lodsejere frivilligt tilslutter sig gennemførelse af foranstaltningen. Det drejer sig om følgende foranstaltninger: åbning af rør-lagte strækninger med efterfølgende etablering af miniådale med genslyngning, etablering af miniådale med genslyngning, etablering af dobbeltprofil og restaurering af hele ådale. For øvrige indsatser, herunder i vandløb, fosforvådområder (P-ådale) og vådområder er forholdet til frivillighed ikke præciseret i BEK om indsatsprogrammer.

I første generation af vandplanerne er indsatsprogrammet fremstillet som bindende for kommunerne, og det er fra statens side blevet oplyst, at vandløbsprojekterne ikke er frivillige at indgå i for lodsejerne. Efterfølgende har staten oplyst, at der ikke kan opnås tilskud til at gennemføre indsatser, hvis der er modstand fra lodsejere i projektområdet. Dette er et paradoks.

I vandområdeplanerne bør det tydeliggøres, hvordan kommuner og lodsejere er stillet i forhold til sådanne bindinger, og der bør ske en præcisering af, i hvilket omfang frivillighed er en forudsætning for realisering af indsatsprogrammet. I tilfælde af frivillighed, forudsættes at indsatsprogrammet ikke her kan være bindende for kommunen.

- Viborg Kommune finder, at der bør ske en præcisering af i hvilket omfang frivillighed er en forudsætning for realisering af indsatsprogrammet samt at planmaterialet bør an vise, hvorledes der kan opnås målopfylde lse hvor projekter ikke kan gennemføres pga. manglende frivillighed.

3.8 Interessentinddragelse

Forud for udarbejdelsen af vandområdeplanen har lokale / regionale vandråd bistået kommunerne med udarbejdelse af forslag til fysiske vandløbsindsatser. Vandrådsarbejdet har været en positiv oplevelse, som bl.a. har medvirket til at opnå fælles fodslag blandt interessenterne.

- Viborg Kommune finder at øget interessentinddragelse, eksempelvis i form af vandråd på hovedoplandsniveau, fremover også bør udbredes til andre områder af vandplanlægningen som grundlag for et frugtbart og konstruktivt arbejde. En øget interessentinddragelse forudsætter en fremtidig model for interessentinddragelse der har fokus på beslutningsdygtighed og tilstrækkelige ressourcetildeling til arbejdet.

3.9 Overordnede tekniske bemærkninger

Af vandområdeplanen fremgår ikke hvilke konkrete minimumskrav der skal være opfyldt med hensyn til hhv. smådyr, fisk og vandplanter, for at målet betragtes som opfyldt. Det vil sige hvilken DVFI-værdi eller værdi for fiskeindeks og planteindeks der skal opnås, for at målet betragtes som opfyldt.

Det er ikke gennemskueligt hvordan tilstandsvurderingen og dermed vurderingen af målopfyldelsen for de enkelte vandløbsstrækninger er foretaget. Der savnes således oplysninger om hvilke målestationer og hvilke data, der er anvendt ved vurderingen af de enkelte vandløbsstrækninger. Dette gælder både for DVFI, fisk og vandplanter. For fisk savnes endvidere oplysninger om hvilket af de to danske fiskeindices, der er anvendt i de enkelte vandløb.

I MiljøGis er der ikke en entydig adskillelse af miljømål, tilstand og målopfyldelse. F.eks. er vandløb der allerede har en DVFI-tilstand på 6 eller 7 ikke anført med en særlig signatur mht. miljømål, der adskiller disse fra miljømålet for vandløb med en ringere nuværende DVFI-tilstand. Herved er der risiko for at tilstande kan forringes fra DVFI 6 eller 7 til 5, hvilke synes at være i modstrid med intentionerne i Vandrammedirektivet.

Det virker uoverskueligt, at alle restaureringsindsatstyper har samme signatur i MiljøGis. Det vil forbedre overskueligheden, hvis de forskellige virkemidler forsynes med forskellig signatur i stedet for samme grønne farve. Det vil skabe et hurtigt overblik over indsatsstypen i stedet for nu, hvor man er nødt til at trykke på det enkelte vandløb for at finde ud af, hvilken indsats der skal ske. Det vil desuden forenkle brugen af MiljøGis, hvis det bliver muligt at tænde og slukke alle lag i en gruppe på én gang.

4. Bemærkninger til de enkelte indsatsområder

4.1 Fysiske indsatser i vandløb

Viborg Kommune er tilfreds med, at det er kommunens forslag til vandløbsindsatser, der er lagt til grund for det endelige indsatsprogram.

~~En løsning for passageforholdene ved Tange Sø indgår ikke i forslag til vandområdeplan 2015-2021.~~

- ~~• Viborg Kommune opfordrer til at passageforholdene ved Tange Sø udpeges til indsats i vandområdeplan 2015-2021. Det er i den forbindelse en grundlæggende forudsætning at Tange Sø bevares. Det er endvidere end forudsætning, at et fungerende Tangeværk bevares, under hensyntagen til vandafgivelse til en fremtidig faunapassage, der medvirker til målopfyldelse for berørte vandområder. Staten bør i det viderearbejde inddrage lokal viden, herunder kommunerne langs Gudenåen og Gudenåkomiteen.~~

- I udkast til Bekendtgørelse om indsatsprogrammer indgår 12 spærringer (RIN-1385 m.fl.) ved Skinderup Møllebæk, som er et tilløb til Simsted Å. Det anbefales at spærringerne udgår af indsatsprogrammet. Baggrunden er, at Viborg Kommune i 2015 gennemfører et overvejende kommunalt finansieret projekt, der genskaber et fint vandløb med fri passage fra udspring til udløb. Projektet er

igangsat på baggrund af de indsatser der var planlagt for samme vandløb i første vandplanperiode (vandløbsrestaurering og frilægning af rørlagte strækninger) samtidig med sanering af de 12 spærringer i vandløbet. Det har desværre ikke været muligt for staten af bidrage til finansiering af en samlet løsning, idet indsatserne var opsplittet på to vandplanperioder.

- I udkast til Bekendtgørelse om indsatsprogrammer indgår et okkerrenseanlæg ved Okkerbassin ved Middelhede Bæk (vandområde 08787). Reelt består vandområdet af to vandløb, Middelhede Bæk og Grundel Bæk. Okkergenerne stammer fra vandløbet "Afløb fra Vandet Mose", der løber ind i vandområde 08787 ved sammenløb med Grundel Bæk. Det er Viborg Kommunes foreløbige vurdering, at okkerrenseanlægget bør placeres på kanten af vandområdet i Afløb fra Vandet Mose umiddelbart før sammenløb med Grundel Bæk.
- Rindsholm Dambrug ligger ved afløbet fra Vedsø, hvor Nørreå har sit udspring og hvor Grundel Bæk løber ud i Nørreå. Dambruget er indrettet med opstemning. I forbindelse med dambrugsopstemningen er der to spærringer. En spærring i Grundel Bæk og en spærring i Nørreå. Viborg Kommune er blevet opmærksom på, at spærringen i Nørreå tilsyneladende er faldet helt ud af den statslige vandplanlægning. Da der er tale om en væsentlig spærring, foreslår Viborg Kommune, at spærringen optages til indsats i anden vandplanperiode (2015-2021) eller hvis det ikke kan lade sig gøre i tredje vandplanperiode.

4.2 Spildevand

I vandområdeplanerne er der på spildevandsområdet udpeget følgende indsatser for anden vandplanperiode i Viborg Kommune:

Regnbetingede udløb (RBU)

<i>Sted</i>	<i>Udløbsnr.</i>	<i>Recipient</i>
Ørum	U101	Morild Bæk
Ørum	U107	Morild Bæk
Sparkær	B43U1F	Rævind Bæk
Sparkær	B42U1F	Rævind Bæk

Renseanlæg

<i>Anlæg</i>	<i>Recipient</i>
Ørum	Morild Bæk
Hammershøj	Mejerigrøften

Viborg Kommune har som udgangspunkt ingen bemærkninger til de udpegede indsatser. Det må dog forventes, at de konkrete indsatser i forhold til de udpegede vandløb skal tilpasses de faktiske spildevandsforhold. Viborg Kommune forbeholder sig derfor ret til, i samarbejde med Energi Viborg Vand A/S, at tilpasse de realiserede tiltag, for at optimere effekten af indsatsen mest muligt.

Viborg Kommune kan konstatere, at den tidligere udpegede indsats ang. spildevandsudledning fra spredt bebyggelse i oplandet til "Afløb fra Ormstrup Sø" samt indsats overfor regnbetinget udløb til Thybogrøften udgår. Viborg Kommune har ingen bemærkninger til at disse indsatser udgår.

4.3 Søer

Der er ikke foreslået en indsats i søer i Viborg Kommune i 2015-2021. Af vandområdeplanen fremgår, at 322 ud af 595 søer i Vandområdedistrikt Jylland og Fyn ikke opfylder miljømålet i 2021. En stor del af søindsatsen er dermed udskudt til tredje og sidste vandplanperiode. Begrundelsen er uforholdsmæssigt store omkostninger samt manglende viden om påvirkning og indsats.

- Viborg Kommune opfordrer til, at den manglende viden snarest tilvejebringes, herunder også om andre virkemidler end de eksisterende. Der opfordres videre til at søindsatsen accelereres i løbet af anden vandplanperiode, så den kommunale arbejdsbyrde og tilhørende økonomi ikke ophobes til sidste vandplanperiode. Det forudsættes her, at kommunernes indsats kompenseres af staten.

Det fremgår af planforslaget, at der skal etableres ca. 800 ha. fosforvådområder i Vandområdedistrikt Jylland og Fyn. Placering af områderne er ikke nærmere beskrevet. Erfaringerne fra 1. planperiode indikerer, at der er behov for at se på rammerne for vådområdeindsatsen, da det allerede på nuværende tidspunkt er vanskeligt at nå de fastsatte mål. I sammenhæng hermed betyder den meget overordnede planlægning af fosforvådområder, at det er tvivlsomt om den planlagte fosforreduktion kan realiseres.

- Viborg Kommune anbefaler, at staten ser på rammerne for fosforvådområdeindsatsen.
- I betragtning af, at der allerede er igangsat en betydelig indsats i indeværende planperiode samt erfaringerne herfra, finder Viborg Kommune det relevant at spørge Naturstyrelsen hvordan det er undersøgt om der er mulighed (plads og omkostningseffektivitet) til projekter i det planlagte omfang.

4.4 Kystvande/ vådområder

Det fremgår af planforslaget, at der skal etableres vådområder med en kvælstofeffekt i vandmiljøet på ca. 119 tons i oplandet til Randers Fjord og 305 tons i oplandet til Limfjorden. Placering af områderne ikke er afklaret. Erfaringerne fra 1. planperiode indikerer, at der er behov for at se på rammerne for vådområdeindsatsen, da det allerede på nuværende tidspunkt er vanskeligt at nå de fastsatte mål. Med de nuværende rammebetingelser for frivillighed, omkostningseffektivitet og risiko for fosfortab i vådområderne, forventes, at flere potentielle vådområder ikke kan realiseres. I sammenhæng hermed betyder den meget overordnede planlægning af vådområder, at det er tvivlsomt om den planlagte kvælstofreduktion kan realiseres.

- Viborg Kommune anbefaler, at staten ser på rammerne for vådområdeindsatsen.

I betragtning af, at der allerede er igangsat en betydelig indsats i indeværende planperiode finder Viborg Kommune det relevant at spørge Naturstyrelsen hvordan det er undersøgt om der er mulighed (plads og omkostningseffektivitet) til projekter i det planlagte omfang.

Som det fremgår af Natur- og Landbrugskommissionens afrapportering og af foreslåede tiltag til klimatilpasning, er der god logik og synergi i at genoprette den naturlige hydrologi på lavbundsarealer - herunder at anvende arealerne som mulige vådområder til kvælstoffjernelse.

- Viborg Kommune opfordrer staten til at arbejde for at rammerne for etablering af vådområder bliver så gunstige og lettilgængelige som muligt for alle involverede parter og at projekterne ud over

tilbageholdelse af næringsstoffer også gerne inddrager genskabelse af naturlig hydrologi, klimatilpasning, biodiversitet og rekreative gevinster i den samlede vurdering af projekterne.

4.5 Grundvand

Det undrer at kvalitetsvurderingen af grundvandsforekomsterne ikke afspejler de høje værdier for nitrat der forekommer i de fleste øvre grundvandsforekomster. En række mindre grundvandsforekomster udpeges som "ringe" på grund af forekomsten af arsen. Udpegningen forekommer meget sporadisk og ikke troværdig.

- Viborg Kommune finder det bør fremgå mere tydeligt af vandområdeplanerne, at der lokalt kan være problemer med grundvandkvaliteten som ikke fremgår af planerne.

Det undrer at der er betydelige områder hvor der ikke findes grundvandsforekomster, bl.a. flere områder hvor der er udpeget "Områder med særlige drikkevandsinteresser" (OSD) eller hvor der er vigtige kildepladser for almene vandværker.

- Viborg Kommune opfordrer til at udpegningen af grundvandsforekomster gennemgås og revideres i samarbejde med kommunerne.

Rapporten "Vurdering af effekten af vandindvinding på vandløbs økologiske tilstand" forventes anvendt som grundlag for vurdering af grundvandsindvindingens påvirkning af vandløbs økologiske tilstand. I lyset af manglende data er det usikkert om rapporten er et tilstrækkeligt værktøj til at understøtte målopfyldelse i vandløbene. Da alle udløbne indvindingstilladelser til grundvandsindvinding skal revurderes senest et år efter at den første kommunale vandhandleplan er vedtaget, er der behov for snarest at kvalitetssikre og videreudvikle grundlaget for vurdering af vandindvindingens betydning for vandløbenes økologiske kvalitet

- Viborg Kommune opfordrer til, at der snarest udvikles en operationel metode til vurdering af grundvandsindvindingens påvirkning af vandløbskvaliteten. Metoden skal være let og praktisk anvendelig i daglig administration af et større antal sager.

Retningslinjerne 40 og 41 fra første generation af vandplanerne inkl. relevante bilag som relaterer sig til kommunernes forvaltning af grundvandsressourcer er vigtige at fastholde for beskyttelsen af de særligt sårbare OSD og NFI-områder.

- Viborg Kommune foreslår, at retningslinje 40 og 41 fra første generation af vandplanerne indarbejdes i kommende "Bekendtgørelse om udpegnings og administration mv. af drikkevandsressourcer" som det var tilfældet i BEK. nr. 1265 af 16/10/2013.

4.6 Miljøfarlige forurenende stoffer

Trods et forbedret vidensgrundlag i forhold til første vandplanperiode er den kemiske tilstand i hovedparten af vandområderne fortsat ukendt. Dermed er en stor del af indsatsen udskudt til tredje vandplanperiode.

Viborg Kommune opfordrer til at indsamling af det nødvendige vidensgrundlag for bl.a. flour, herunder i overvågningen, styrkes, for at fastlægge tilstand og evt. indsatsbehov for vandområderne.